

JAN WALLYN

EEN
DOOD-
GEWONE
DAG

DOOR DE OGEN
VAN EEN NON-BINAIRE
LAATBLOEIER

MANTEAU
non-fictie

voor zij die zichzelf ondanks alles gevonden hebben

voor zij die nog even zoeken

voor zij die de kans niet kregen

voor zij die anderen helpen vinden

01

Mei 2013
Brussel

Zaterdagen zijn intense dagen. Als deeltijdse werkracht in een cosmeticawinkel beginnen wij de dag in de vroege ochtend met een teammeeting, om dan iets later de eerste klanten binnen te laten. 'Jullie zijn geen verkopers, jullie zijn make-upartiesten', klinkt het motiverend van bovenaf. Het grote Amerikaanse bedrijf verpakt elke droge waarheid met een inspirerend synoniem en schoolt onze productkennis en verkooptechniek regelmatig bij. Elke elfurige werkdag wordt geëvalueerd met een overzicht dat toont hoeveel producten je over de toonbank hebt laten schuiven, en hoeveel geld dat heeft opgebracht. Die info krijg je netjes in een tabelletje naast de cijfers van je collega's. Dat is belangrijk, want op het einde van de maand kan je loon immers stevig mee- of tegenvallen afhankelijk van die cijfers. Echte make-upartiesten dus.

De winkel ziet eruit als een zwarte doos zonder ramen, volgestouwd met gekleurde potjes en gefotoshopte gezichten. Aan de buitenkant van de winkel zie je de felverlichte binnenhal van het shoppingcentrum. Ongeacht het uur of het weer is dit het onveranderlijke uitzicht voor de hele dag. Elk product heeft een Engelse naam en een uniforme strakke verpakking. De donkere wanden en meubels vormen een scherp contrast met de fluorescente lichten. Die lopen van het plafond in geometrische lijnen via de muren naar beneden. Een zee aan luxeproducten wordt nauwkeurig tentoongesteld en het is onze verantwoordelijkheid dat alles er piekfijn blijft uitzien. Er hangen drie wandspiegels omkaderd door nog meer kunstmatig licht. Daar staat telkens een krukje voor om klanten te installeren wanneer je ze zover krijgt om wat schmink uit te proberen. Voor ons is zitten of zelfs leunen niet toegestaan tijdens de werkuren. Daar word je bij de minste poging telkens aan herinnerd door een verbaasde blik of een berispemd mondgeluid van de manager. Wanneer er geen klanten zijn, wordt verwacht dat je alle etalages gaat kuisen, de kasten begint af te stoffen of even dubbelcheckt of alle lippenstiften nog wel in alfabetische volgorde liggen.

Maar op zaterdag is het nooit rustig. Het lijkt alsof de hele wereld weekend heeft behalve wij. Wij hebben immers onze ziel verkocht aan een gulzig bedrijf dat in het geheim op dieren test. In ruil kan je dan wel je huur betalen. De meeste mensen die binnenwandelen, ben ik op het einde van de dag alweer vergeten. Sommigen laten een indruk na door hun opgewekte energie. Anderen zijn dan weer memorabel omdat ze grof doen of omdat ze je ‘maar’ een verkopertje in een winkel vinden. Om mijn geloof in de mensheid niet te verliezen denk ik graag dat die laatste groep mensen zijn die eigenlijk in een rouwproces zitten. Misschien rouwen ze om een huwelijk dat ze graag anders hadden ingevuld. Om een leven dat te snel gaat of net te traag. Of misschien rouwen ze om zichzelf. Om de dagelijkse teleurstelling dat een eyeliner geen problemen oplost.

Al even opbeurend zijn de hoekjes van de winkel die de meeste mensen nooit te zien krijgen. De stock achterin is één meter breed en vier meter lang. In die ruimte staat een bureautje voor de manager met een

klein kommetje snoepjes die je door de moeilijke momenten van de dag slepen. Daarachter staat een tafeltje dat je kan openklappen om te lunchen en een toilet achterin. Als je naar de wc wil, moet je wel het tafeltje weer even opvouwen, anders kan je er niet door. Van de gedachte dat jij op je broodje zit te kauwen terwijl je collega naast je zit te schijten, wordt niemand vrolijk. Daarom is er voor de hongerige eter een alternatief: de overdekte personeelsparking, die uitkijkt op de E40. Tijdens de middagpauze ruilen we, hurkend op het grijze beton, de neonlichten graag in voor benzinelucht. Eerst wat eten halen bij de zaak aan de overkant, waar de sfeer telkens erg vrolijk is. Van verkoper tot bediener wensen we elkaar even goede moed toe voor de rest van de dag. Ook al is de buitenlucht geen frisse lucht, een beetje deugd doet het wel. Soms kom ik er even zitten om mezelf te herinneren dat de zon bestaat. Of om even te ontsnappen aan de doorlopende soundscape van mensen. Een halfuur later is het weer tijd om de arena in te duiken. Half opgeladen om de laatste paar uren rechtop te blijven.

Tussen twee klanten door ontsmet ik mijn penselen, net als kersverse collega Sylvie hetzelfde doet. Ik ken haar nog niet erg goed, maar het klikt wel tussen ons vanaf de eerste ontmoeting.

‘Wat ga jij hierna doen?’ vraag ik.

‘Vanavond, bedoel je? Wil je iets gaan drinken?’

‘Nee, gewoon hierná’, antwoord ik met mijn beide handen vaag gebarend naar de winkel en het circus waarbinnen we ons bevinden.

Sylvie begint meteen te lachen.

‘Is dit ook een tijdelijke tussenhalt voor jou?’

‘Zoiets ja. Een garantie op het einde van de maand halen zolang ik als artiest nog niet genoeg verdien.’

‘Wat doe je precies?’

‘Dat zoek ik zelf nog uit. Ik vertel graag verhalen. Vaak als choreograaf of muzikant. Zolang het maar tot leven komt op een podium. En jij?’

‘Ik zoek nog even wat ik eigenlijk wil doen. Maar het is wel duidelijk dat niemand te lang op deze plek moet blijven zitten’, zegt Sylvie. ‘Of staan. Je weet wel.’

Om zeven uur gaat het metalen gordijn voor het winkelraam onverbiddelijk naar beneden en zijn onze sociale batterijen leeggezogen. Na een hele dag een veertigtal mensen het advies te hebben gegeven om lief te zijn voor hun huid, wrijf ik zo brutaal mogelijk een ingezepte doek over mijn gezicht. Ik toon mezelf niet graag met make-up op het openbaar vervoer. Dat draait vaak uit op een niet al te fijne ervaring. Maar mijn vermoeidheid vertelt me dat vandaag de donkere restjes oogschaduw aan mijn wimperlijn mogen blijven zitten. Misschien is dat extra beetje kleur rond mijn ogen ook wel leuk.

Op weg naar het metrostation, dat zich een verdieping lager bevindt, vertelt Sylvie over de spanningen met haar man. Die bezorgen haar de laatste tijd flink wat verdriet. Met daarenboven een eerste kindje op komst is ze ten einde raad. We praten over mannen en de illusie van vrijheid, tot ik na een poosje de andere richting uit moet. Gewoontegetrouw installeer ik me in de eerste wagon van de metro. Daar probeer ik me wel vaker te nestelen, omdat daar de minste mensen zijn, en mensen heb ik vandaag wel genoeg gezien. Wanneer ik eindelijk zit en de metro vertrekt, voelt het alsof ik die dag voor de eerste keer kan uitademen. Ik probeer mijn hoofd leeg te maken en denk na of ik echt wel wil koken vanavond. 'Misschien is iets bestellen ook wel oké', fluistert een ingebeeelde beschermengel me toe. Ik had me bij de jaarwisseling voor de zoveelste keer voorgenomen om wat vaker zelf te koken en gezonder te eten, maar na zo'n uitputtende dag overtuig ik mezelf ervan dat ik wel wat zelfverwenning verdien. Net zoals afgelopen maandag en dinsdag. En donderdag eigenlijk ook al. Maar dat telt niet, want toen kon ik er ook niets aan doen dat de rijst die ik dacht te maken al op was.

Mijn ogen, die ondertussen waren dichtgevallen, gaan weer open en ik merk een sportief geklede passagier op bij de deuren. Ook ik ben niet onopgemerkt gebleven. De intense blik verraadt dat hij me al even in het vizier heeft. Ik presenteer een vluchtige glimlach bij het kruisen van onze ogen. Wanneer ik mijn blik weer naar de buitenramen richt, zie ik de donkere contouren van mijn oogmake-up in de reflectie. Een lichaam benadert me en ik kijk op. Het gezicht van de onbekende is ondertussen

op minder dan drie centimeter verwijderd van het mijne. Zijn neusvleugels staan wijd en zijn felblauwe ogen kijken dwars door mij heen. Ik voel het paar blonde wenkbrauwen haast tegen de mijne leunen en hoor een intense ademhaling zoals die van een stier die zich klaarmaakt om richting de rode doek te knallen. De lucht die de furieuze verschijning uit het diepste van de longen ritmisch naar buiten duwt, voelt warm en dreigend aan. Hoe hard ik ook probeer, ik kan mijn hoofd niet dieper in de hoofdsteun van het zitje duwen. Ik weet niet wat er gebeurt. Ondanks het gebrek aan bewegingsruimte slaag ik erin de andere kant uit te kijken. Mijn hartslag pompt door mijn hele lichaam en ik wil slikken, ook al lukt dat niet. Had ik mijn make-up er maar grondiger afgehaald, besluiten mijn gedachten haastig. De enkele reizigers die de rit delen, bekijken de situatie onderzoekend, of ze kijken liever de andere kant uit.

Na een eeuwigheid komt de metro tot stilstand aan de volgende halte en trekt het balletje kwaadheid zich terug. Een ongeduldige ruk aan beide handvaten van de deuren volgt, waarop de metalen flappen met veel kabaal openschieten. Bij het afstappen, verlegt de kwade blik zich naar de horizon van het station. 'Vuile homo's overal', luidt de afscheidsrede.

Ik zoek steun, maar durf het risico niet opnieuw nemen om een van de omstanders in de ogen te kijken. Wanneer de deuren weer dichtslaan en de metro snelheid maakt, houd ik mijn blik strak op de donkere tunnels onder de Brusselse grond. Misschien heb ik de man te lang aangekeken? Of moet ik in het vervolg beter niet zo dorps glimlachen? Of als ik vanaf nu mijn blik misschien genoeg naar beneden houd, zouden mensen niet opmerken dat ik nog wat overblijfselen van make-up op heb, gonst het binnenin. Oogcontact met mijn spiegelbeeld maakt dat ik me afvraag of dit beetje kleur rond mijn ogen uiteindelijk echt wel zo leuk is.

Een gespannen overstap, tramrit en wandeling later komt *home sweet home* eindelijk in zicht. Thuis is een charmant rijhuis in Schaarbeek op een steenworp afstand van het treinstation. Het station van Schaarbeek is geen vreemde plek voor mijn familie. In de jaren zestig bracht mijn vader er uren en dagen door in de conciërgewoning op de bovenste verdieping van het station. Zijn grootvader werkte er als stationschef, terwijl

hij als kind vurig rondcroste op een driewieler. Toen ik op zoek was naar een nieuwe plek om te wonen, bracht de gedachte van de naburige familiegeschiedenis in deze wijk mij enige geruststelling. Zoals wel meer jonge twintigers die zich in de stad nestelen, koos ik voor samenwonen. Het lot bracht me bij andere artistiek aangelegde vrienden als roommates. Ik trok erin met een toenmalig lief en zijn vrienden. Een pijnlijke relatiebreuk verder vond hij een nieuwe plek om te wonen en bleef ik hangen. Als drieëntwintigjarige ben ik er de jongste van een groep die al gauw mijn vriendenkring werd.

Alexandra is kledingontwerper en maakt prachtige jurkjes, broekpakken en accessoires. Als je in haar buurt komt tijdens het maakproces, riskeer je te worden ingezet als paspop of fotomodel. Af en toe geeft ze kleine juwelen cadeau, die ze zelf maakt van restjes materiaal.

Met Winnie deel ik al bijna drie jaar de bovenste verdieping en heel wat lachbuien. Hoewel iedereen weet dat ze haar brood verdient met een job in tech en multimedia, heb ik nog steeds geen helderheid gekregen over wat die job dan inhoudt. Maar dat is Winnie: walsend door het leven met een zekere vrijblijvendheid en een bijpassende permanente grijns van ondeugendheid op haar gezicht. De helft van de tijd is ze in Luik, en de enige kapper die Winnies haar mag aanraken, woont in Londen. Zij is het soort roommate die je graag ziet thuiskomen van weggeweest. Samen met Alexandra hebben we een blog, waarin we onze passies rond mode, make-up en tech met elkaar verzoenen.

Ten slotte is er Audrey. Zij trok wat later bij ons in. Zo waren we er getuige van hoe zij van haar kamer een knusse plek maakte, met muren voorzien van boeken en grafische posters. Ze werkt voor een mediabedrijf en heeft een bijzonder scherp oog voor beeldende kunsten.

Het huis is mijn veilige plek. Bij het binnenkomen begroet ik Alexandra en Audrey, die in de keuken staan te praten. Audrey is iets geurigs aan het koken, terwijl Alexandra aan de keukentafel een patroon uitknipt. Op een laptop speelt *90's R&B*. De goesting om de metro-ervaring van zonet te delen is er niet. Ik vertel mijn huisgenoten hoe afmattend de werkdag was, en ga naar boven. Wanneer ik neerplof op het bed en mijn ogen sluit,

voel ik de ademhaling van de man weer over mijn gezicht hijgen. Mijn kaken worden warm en mijn hartslag klopt weer sneller. Ik vraag me af wat zijn bedoeling eigenlijk was. Waarom was hij zo kwaad? En waarom kwam hij zo dichtbij zonder me aan te raken? Ik vind het een vreemde benadering - pas later zou ik begrijpen dat je geen fysiek contact nodig hebt om iemand geweld aan te doen. De intimidatie laat een blijvende indruk na en blijkt uiterst doeltreffend. De volgende keer draag ik minder intense make-up op het werk, en zorg ik ervoor dat alles weg is, beslis ik.

Nadat ik de situatie nog vier keer in mijn hoofd heb afgespeeld, draai ik me om naar mijn laptop, die naast de matras ligt. Ik check een mail van Barry, met wie ik een dansproject opstart dat later in de zomer zal plaatsvinden. Hij vraagt of ik een kennis van hem wil hosten in Brussel. In zijn berichtje stelt hij Neelam uit Zuid-Afrika aan me voor, die een slaapplek zoekt. In een lawine aan superlatieven wordt Neelam omschreven als een uitzonderlijk beloftevol talent dat hun hogere studies wil beginnen in de dans. Het auditieseizoen voor deze bacheloropleidingen is in aantocht, en Neelam heeft zich ingeschreven op de toelatingsproeven van maar liefst vijf verschillende scholen in Nederland en België. Omdat de slaagkansen van zulke strenge proeven niet al te hoog zijn, wedt Neelam op vijf paarden tegelijk.

Twee weken later ontmoet ik Neelam aan het Zuidstation, een uur na hun eerste auditie in Brussel bij P.A.R.T.S., de internationaal begeerde school voor hedendaagse dans van België's nationale trots binnen de kunstwereld, Anne Teresa De Keersmaeker. Na een korte zwaai en een voorzichtige glimlach wandelen we naar elkaar toe. Hun lang gevlochten haar in verschillende schakeringen van donkerbruin en zwart is opgetrokken in een hoge staart. Neelam draagt een opgeknoopt oversized hemd boven een gebleekte jeans. Een grote sportzak die over de schouder hangt, houdt alle bagage en nog een extra paar aangeknoopte sportschoenen bijeen. We kunnen het meteen met elkaar vinden. Omdat ik zelf ook regelmatig als choreograaf werk, voelt het bevrijdend iemand te leren kennen die ook hun eigen weg door het leven danst en professionele ambities met volle overtuiging najaagt. We stappen op de trein naar Schaarbeek.

© 2023 Manteau/Standaard Uitgeverij België nv,
Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Jan Wallyn

www.standaarduitgeverij.be | info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk: oktober 2023

Omslagontwerp: Jirka De Preter
Ontwerp en opmaak binnenwerk: Jirka De Preter

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 4055 4

NUR 320

D/2023/0034/330